

Brandförsvaret
Tjänsteskrivelse till Räddningsnämnden

Datum:
2023-08-07

Diarienummer:
RÄN-2023-00084

Handläggare:
Johan Svebrant

Yttrande om Brandkåren Attundas handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor

Förslag till beslut

Räddningsnämnden beslutar

1. **att** avge yttrande till Brandkåren Attunda enligt ärendets bilaga 1.

Ärendet

Brandkåren Attunda har skickat förslag till handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor på remiss till Uppsala brandförsvaret.

Beredning

Ärendet har beretts av tjänstepersoner på brandförsvaret.

Föredragning

Granskningen av förslaget har skett primärt utifrån de delar som rör samverkan och samarbete inom räddningsnämndens verksamhet. Brandförsvaret ser ingen anledning att erinra mot förslaget.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2023-08-07
- Bilaga 1, Yttrande om Brandkåren Attundas handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor daterat 2023-08-07
- Bilaga 2, Handlingsprogram 2024-2027, samrådsversion Dnr 2023-000705

Brandförsvaret

Elisabeth Samuelsson
Brandchef

Brandförsvaret
Yttrande

Handläggare:
Johan Svebrant

Datum:
2023-08-07

Diarienummer:
RÄN-2023-00084

Sida 1 (1)

mail@brandkaren-attunda.se

Yttrande om handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor

Den gemensamma räddningsnämnden för Tierp, Uppsala och Östhammars kommuner har tagit del av remiss av brandkåren Attundas nya handlingsprogram enligt lagen om skydd mot olyckor, ert diarienummer 2023-000705.

Räddningsnämnden har inget att erinra mot förslaget till nytt handlingsprogram och ser fram emot ett fortsatt gott samarbete med Brandkåren Attunda i arbetet för skydd mot olyckor.

Räddningsnämnden

Tobias Lundblad

Ordförande

Rosalind Göthberg

Sekreterare

Vi samverkar i en gemensam räddningsnämnd:
Tierps kommun, Uppsala kommun och Östhammars kommun

Postadress: Uppsala kommun, Brandförsvaret, 753 75 Uppsala
Telefon: 018-727 30 00
www.uppsalabrandforsvar.se

Dokumentägare: <Metadata::Dokumentägare>	
Beslutas av: <Metadata::Dokumentbeslutare>	
Senast redigerat av: <Role::Senast redigerat av>	Datum: <Document::PublishDate>

Dnr: 2023-000705

Handlingsprogram 2024 - 2027 enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor

Beskriver medlemskommunerna Järfälla, Knivsta, Sigtuna, Sollentuna, Upplands-Bro och Upplands Väsby övergripande arbete inom området skydd mot olyckor.

SOLLENTUNA
KOMMUN

Innehåll

1. Inledning	3
2. Beskrivning av kommunen	4
3. Styrning av skydd mot olyckor	8
4. Risker	9
4.1. Övergripande beskrivning	9
4.2. Brand i byggnad	10
4.3. Brand utomhus.....	11
4.4. Trafikolycka.....	11
4.5. Olycka med farliga ämnen	11
4.6. Naturolycka.....	11
4.7. Drunkning	12
5. Värdering	13
6. Mål.....	14
7. Förebyggande – förmåga och verksamhet.....	16
7.1. Tillsyn.....	16
7.2. Stöd till den enskilde	17
7.3. Rengöring och brandskyddskontroll.....	17
7.4. Övriga förebyggande åtgärder	18
8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet	19
8.1. Övergripande.....	19
8.2. Per olyckstyp.....	24
8.3. Ledning i räddningstjänsten	26
8.4. Samtidiga och omfattande räddningsinsatser	27
8.5. Räddningstjänst under höjd beredskap	28
9. Uppföljning, utvärdering och lärande.....	29
Bilaga A: Dokumentförteckning	30
Bilaga B: Beskrivning av samråd	32
Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten	33

1. Inledning

Detta dokument utgör handlingsprogram för förebyggande verksamhet enligt 3 kap. 3§ och räddningstjänst enligt 3 kap. 8 § lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) för kommunerna Järfälla, Knivsta, Sigtuna, Sollentuna, Upplands-Bro och Upplands Väsby.

Samrådsversion

2. Beskrivning av kommunen

Samtliga kommuner förutom Knivsta klassas enligt SKRs kommungruppsindelning som Pendlingskommun nära storstad. Knivsta klassas som Pendlingskommun nära större stad.
[Kommungruppsindelning \(skr.se\)](#)

Genomgående i samtliga medlemskommuner är att det går riksintressen i form av Europavägar (E18 och E4) och järnvägar (Ostkustbanan och Mäljarbanan) genom dem.

Kommun	Invånarantal	Landareal (km ²)	Antal tätorter/ kommunområden
Järfälla	85 460	54	5
Knivsta	20 061	282	2
Sigtuna	51 876	328	3
Sollentuna	76 237	58	10
Upplands-Bro	31 000	235	2
Upplands Väsby	49 000	84	3

Figur 1 visar invånarantal, areal och antal tätorter i samtliga medlemskommuner.

Järfälla

85 460 invånare, december 2022. Fram till 2036 kommer det öka till 108 313 personer.
([Befolkningsprognos Järfälla kommun 2022 - 2036 \(jarfalla.se\)](#))

Järfälla kommun karaktäriseras av sin belägenhet vid Mälarens strand och sina tre tätorter, med en landareal om 54 km². Kommunen hade vid årsskiftet 2021/2022 en befolkning om 83 170 invånare. Enligt prognos kommer befolkningen att öka till drygt 108 000 invånare fram till år 2036. Antalet bostäder var år 2020 cirka 34 000, varav 61 % av dem var i flerbostadshus och 36 % i småhus. Resterande 3 % var övriga hus och specialbostäder. Varav cirka 46% utgörs av bostadsrätter, 26% hyresrätter och 28% äganderätter. Kommunen planerar att bygga 14 000 bostäder fram till år 2035. Järfällas glesbygdsområden består till stor del av naturreservat med låg exploateringsgrad, vilka totalt utgör 30 procent av kommunens yta. Glesbygdsområdena i kommunens västra delar präglas även av Östra Mälarens vattenskyddsområde.

Kommunens största kommunikationsleder är motorvägen E18 och järnvägen Mäljarbanan som båda är klassade som riksintressen och utgör transportleder för farligt gods. I sin sträckning över Stäksön mot Upplands-Bro kommun passerar Mäljarbanan igenom två tunnlar i kommunen – Stäksundstunneln och Båghustunneln. Kommunens ringled Viksjöleden är klassad som sekundär transportled för farligt gods. Järfälla kommun kommer i framtiden att ha två tunnelbanestationer. De planeras vara färdiga med trafikstart år 2026.

Järfälla kommun är även i övrigt i en expansiv fas med ett årligt tillskott av 700 till 1 100 bostäder. I dessa planer ingår att skapa fler stadsmässiga strukturer med ökade exploateringsgrad. En sådan plan är omvandling av Veddesta från industriområde till område med kontor, handel, hotell och bostäder. I samband med detta kommer industriverksamheter att omlokaliseras till Stäkets verksamhetsområde intill Rotebroleden/Stäketvägen (Väg 267) och väg E18. Den pågående utbyggnaden av Barkarbystaden kommer att fortsätta även framöver och innebär i vissa fall att ytor i närheten av E18 och Bällstaån bebyggs med hög exploateringsgrad.

Knivsta

Knivsta kommun är den enda av Brandkåren Attundas medlemskommuner som inte tillhör Stockholms län utan Uppsala län. Kommunen består till stor del av landsbygd med främst två tätorter, Knivsta och Alsike samt så angränsar den till Mälaren längs västra delen. Kommunen hade i augusti 2022 en befolkning om 20 061 invånare. Enligt prognos kommer befolkningen att ökat till drygt 27 000 invånare år 2035.

Det finns inga vattenskyddsområden i kommunen. Det finns dock fyra platser i kommunen där över 50 hushåll delar på samma brunn.

Kommunens största kommunikationsleder är motorvägen E4 och järnvägen Ostkustbanan som båda är klassade som riksintressen och utgör transportleder för farligt gods. Väg 77 och väg 273 är också primära transportleder för farligt gods.

Knivsta kommun samarbetar med närliggande kommuner och Arlanda Airport gällande Arlandaregionen. Detta samarbete innebär bland annat att verka för en utbyggnad av Ostkustbanan, från två till fyra spår, att öka bostadsbyggandet samt att främja etablering av företag.

Sigtuna

Största delen av kommunen är landsbygd med en koncentration av bebyggelse och befolkning i de tre tätorterna. 71% av Sigtunas areal består av skog och jordbruk. Kommunen hade i februari 2023 en befolkning om 51 876 invånare. Märsta med cirka 31 100 invånare, Sigtuna stad med cirka 10 400 invånare och Rosersberg med cirka 2 600 invånare. Resterande av Sigtunas cirka 7 800 invånare bor på landsbygden. Enligt prognos kommer befolkningen öka till cirka 60 000 år 2030.

Sigtuna stad har ett kulturarv i form av en kärna av trähus från 1700-tal och 1800-tal.

Sigtuna är värdkommun för Sveriges största flygplats, Arlanda. Arlanda är en central punkt i kommunen med många arbetstillfällen. Kommunen har också ett industriområde med många stora verksamheter. Detta medför att arbetspendlingen in i kommunen överväger utpendlingen. Kommunens största kommunikationsleder är motorvägen E4 och järnvägen Ostkustbanan som båda är klassade riksintressen och utgör transportleder för farligt gods. Väg 273 och väg 1350 (E4-Arlanda) är också primära transportleder för farligt gods. I kommunen finns även flera sekundära transportleder. Ytterligare järnväg finns i form av Arlandabanan som till viss del går i tunnlar. Dessutom är två kilometer av väg 893 mellan Rosersberg och Arlanda försedd med elskena, vilken kan användas av ellastbilar.

Sigtuna kommun samarbetar med närliggande kommuner och Arlanda Airport gällande Arlandaregionen. Detta samarbete innebär bland annat att hantera infrastruktur- och näringslivsfrågor, utvecklingen av den regionala stadskärnan Arlanda-Märsta och behovet av utökad kapacitet på Ostkustbanan. I området strax söder om Arlanda flygplats byggs i olika etapper hotell, kontor, verksamheter för handel och service samt testanläggningar för fordonsindustrin. Rosersberg industriområde fortsätter att expandera och fler verksamheter tillkommer. Förtätning och utbyggnad av tätorterna kommer ske, främst av Märsta.

Sollentuna

Sollentuna kommun har tio kommundelar och sju kommundelscentrum, där fem är belägna längs med pendeltågsstationerna och två utanför. Vid årsskiftet 2022/2023 hade kommunen 76 237 invånare. År 2029 beräknas befolkningen passera 85 000 invånare.

Två av Stockholms regionala grönkilar sträcker sig in i kommunen: Järvakilen och Rösjökilen. Kommunen är präglad av storskalig infrastruktur i form av E4:an och järnvägen vilket ger goda förutsättningar för tillgänglighet till regionen och kommunen har fem pendeltågsstationer. Törnskogstunneln är den längsta av tre vägtunnlar som ingår i Norrortsleden.

Pågående infrastrukturprojektet Förbifart Stockholm ansluter E4 i Sollentuna kommun och planeras vara klar 2030. Kommunen kommer få en ny form av kommunikationssätt när utbyggnad av tvärbanan sker till Helenelund. Arbetet pågår och planeras vara klar 2025.

Upplands-Bro

Upplands-Bro kommun kännetecknas av en omfattande landsbygd och närhet till Mälaren med 13 mil stränder och en skärgård med 50 öar. Kommunen har två tätorter, Kungsängen och Bro. Kungsängen sammanlänkas via bostadsområdet Tibble till Brunna i norr som består av ett bostadsområde och ett industriområde. Bostadsområdet i Brunna består främst av fristående villor och radhuslängor byggda under 1970- och 1980-talet. Industriområdet i Brunna är sedan några år under kontinuerlig utbyggnad med nybyggnad av industribyggnader.

Kommunen hade i september 2022 en befolkning om drygt 31 000 invånare. Enligt prognos kommer befolkningen att öka till 37 000 invånare till 2040.

Stora delar av kommunen omfattas av Östra Mälarens vattenskyddsområde. De stora kommunikationslederna i kommunen utgörs av motorvägen E18 och järnvägen Mäljarbanan som båda är klassade som riksintressen och utgör transportleder för farligt gods. På sin väg från Järfälla mot Kungsängen passerar Mäljarbanan igenom Svartvikstunneln. I kommunen finns även flera sekundära transportleder.

Upplands-Bro kommun är inne i en expansiv fas med ett årligt tillskott av 200 till 350 bostäder fram till år 2030. Utveckling av byggelsen är planerad att ske främst i Bro och Kungsängen genom förtätning och utbyggnad av tätorterna. Kungsängen planeras utvecklas bl.a. genom förtätning med höga byggnader och uppbyggnad av bostadsområde öster om E18 med 3 000 bostäder. Bro planeras bibehålla sin måttliga skala med låga byggnader och byggas ut bl.a. med bostadsområden söder om järnvägen som sträcker sig ut mot Mälaren.

Upplands Väsby

Järnvägen och E4:an delar Upplands Väsby kommun i tre delar. I den östra delen finns framförallt småhus. I de centrala delarna finns nästan bara flerbostadshus, medan kommunens västra del har en mer blandad bebyggelse. Kommunen hade vid årsskiftet 2022/2023 en befolkning om ca 49 000 personer. Upplands Väsby räknar med att växa till cirka 52 000 invånare år 2030.

Väsbyåns läge och en hög andel hårdgjorda ytor innebär risk för översvämning kring järnvägsstationen och E4:an. Även områdena kring Väsbyån och Frestabäcken har ökad risk för översvämning.

Kommunen är präglad av storskalig infrastruktur i form av E4:an och järnvägen (ostkustbanan). De primära transportvägarna för farligt gods i Väsby utgörs av E4:an, väg 267 Rotebroleden och väg 265 Norrortsleden. Farligt gods går även på Ostkustbanan genom kommunen.

Samrådsversion

3. Styrning av skydd mot olyckor

Kommunen har valt att ordna räddningstjänsten i ett kommunalförbund, Brandkåren Attunda. Medlemmar i förbundet är kommunerna Järfälla, Knivsta, Sigtuna, Sollentuna, Upplands-Bro och Upplands Väsby.

Ändamålet med kommunalförbundet är att ansvara för och driva räddningstjänsten och annan därtill anknuten verksamhet åt medlemskommunerna. Ändamålet är också att skapa en stark, kostnadseffektiv och kompetent part för att på bästa sätt tillvarata medlemmarnas intressen i den pågående regionala utvecklingen inom förbundets verksamhetsområde.

Kommunalförbundet har till uppgift att svara för medlemskommunernas räddningstjänst samt därtill anknutna verksamheter.

Kommunalförbundet svarar för kommunernas uppgifter enligt;

- lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)
- lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor (LBE)

Kommunalförbundet ska inom ramen för sin uppgift verka för att skapa trygghet i samhället.

Kommunalförbundet skall dessutom;

- utöver de uppgifter som åvilar kommunalförbundet enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor stödja medlemskommunerna i deras övriga arbete för skydd mot olyckor
- stödja medlemskommunerna i deras arbete inom ramen för fredstida krishantering och civilt försvar.

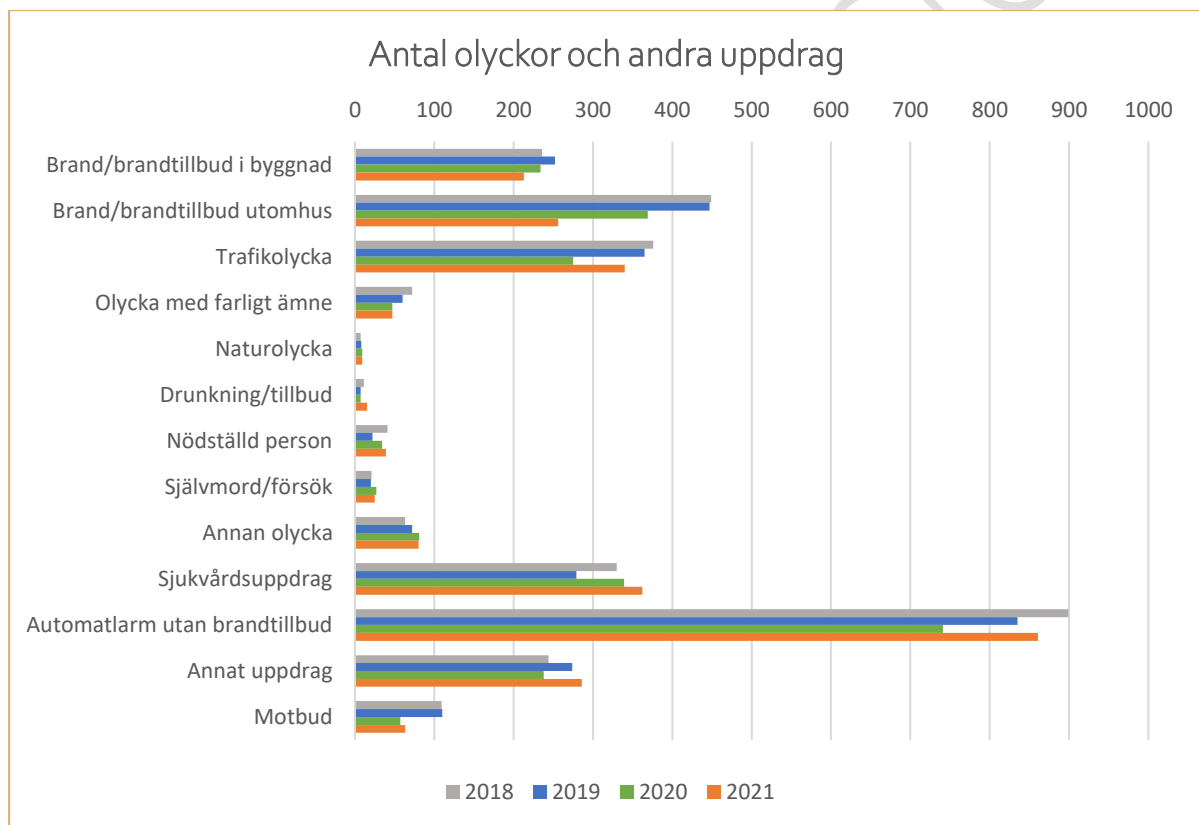
Handlingsprogrammet är antaget av direktionen Brandkåren Attunda **den xx november** 2023.

4. Risker

Detta kapitel är en sammanfattning av dokumenten *Riskanalys 2018* samt *Risker och framtidstrender – Underlag för Handlingsprogram 2024-2027*. Dokumenten omfattar huvudsakligen olyckor som föranleder räddningsinsatser och är avgränsad till olyckor som inträffar inom Brandkåren Attundas geografiska område, det vill säga i någon av förbundets sex medlemskommuner. Riskanalysen omfattar statistik mestadels åren 2012-2017 och underlagsdokumentet omfattar uppdaterad statistik 2018-2021, främst med fokus på eventuella avvikelser/ändringar i trender.

4.1. Övergripande beskrivning

Totalt hanterar Brandkåren Attunda cirka 2800 insatser per år. Insatserna är fördelade enligt figur 2, under den senaste fyraårsperioden. Den torra sommaren 2018 påverkade antalet skogs- och markbränder. I övrigt kan vi se en något minskat antal olyckor under pandemiåret 2020 för att sedan gå tillbaka till ungefär samma som tidigare.

Figur 2 anger antal händelser per händelsetyp åren 2018-2021 som Brandkåren Attunda larmats till.

Konsekvenser av de mest frekventa olyckorna visas genom en sammanställning av antalet omkomna, avtransporterade och omhändertagna på plats i snitt per år under en fyraårsperiod.

Insatstyper	Omkomna/år	Avtransporterade/år	Omhändertagna på plats/år
Brand i byggnad	1/2	17,75	12,25
Trafikolycka (vägtrafik/spårtrafik)	2,25/4,75	202/okänt	67,5/okänt
Drunkning	1	3	1,25

Figur 3 visar snitt per år antalet omkomna, avtransporterade och omhändertagna under perioden 2018-2021.

Olyckor med stora konsekvenser

Brandkåren Attunda har tillsammans med medlemskommunerna identifierat följande områden som bedöms kunna ge upphov till stora olyckor, där vi förväntas vara en central aktör i hanteringen av olyckan:

- Masskadesituation.
- Brand med stora konsekvenser.
- Olycka med farligt ämne.
- Naturolycka.
- Antagonistiska hot och handlingar.
- Gråzonsproblematik och väpnat angrepp.

Dessa händelser kan sammanfattas i att de kan vara komplexa och kräva stora resurser av räddningstjänsten, över en längre tid.

Framtidsutmaningar

Övergripande förändringskrafter som globalisering, demografi, klimatförändringar, teknik och värderingar påverkar riskbilden för olyckor nu och i framtiden. Några trender att beakta under programtiden är:

- Ändrade system för energi och drivmedel
- Ändrad infrastruktur
- Ändrade byggmetoder
- Ändrade boendemönster
- Ändrade brottsmönster
- Ändrad säkerhetspolitisk oro i närområdet

4.2. Brand i byggnad

Brandkåren Attunda responderar 200 – 250 gånger per år vid bränder i byggnader.

Riskanalysen visar att sannolikheten för att skadas eller omkomma vid olyckor eller bränder är störst för de frekvent förekommande olyckorna. Vid brand i byggnad sker 62% av de inträffade bränderna i bostäder. Brandkåren Attundas kommuner har gemensamt ett högre snitt än riket men samtidigt en minskande trend (senaste fyraårsperioden) på andelen bostadsbränder. Det är i bostäder som flest personskador till följd av brand inträffar. Större delen av omkomna och skadade i bränder har gjort det i hemmet och då främst i flerbostadshus. Enbart vid 33 % av bostadsbränderna har det kunnat bekräftas

att en fungerande brandvarnare har funnits. Det går att identifiera vissa riskutsatta grupper där de mest sårbara bland vuxna över 19 år är de som bor ensamma, har låga inkomster och som inte arbetar. Det kan också generellt konstateras att största riskgruppen utgörs av vuxna män, främst 45-79 år. Gemensamt är att de som skadats i bränder ofta har nedsatt kapacitet och svårt att hantera den situation som föregår att en regelrätt brand uppstår.

Storbränder inträffar cirka en till fem gånger per år i Brandkåren Attundas kommuner. Dessa stora bränder har hittills främst gett skador på egendom och miljö men personskador kan inte uteslutas vid denna typ av olyckor. Frekvensen är för låg för att kunna se några trender eller utsatta områden. Därför krävs ett generellt olycksförebyggande arbete mot dessa olyckor.

4.3. Brand utomhus

Brandkåren Attunda responderar 350 – 450 gånger per år vid bränder utomhus.

Anlagd brand är den fastställda olycksorsak som dominerar för brand ej i byggnad. Det är även väldigt tydligt vilka specifika föremål som då antänds, främst bilar, containrar och markbränder.

Brandkåren Attunda har ett något högre snitt än riket i antalet bilbränder men i snitt lägre vad gäller brand i avfallsanläggningar och mark- och skogsbränder. Där 97% av mark- och skogsbränderna släcks innan de uppnår en yta om 1 hektar (10 000 m²).

4.4. Trafikolycka

Brandkåren Attunda responderar 300 - 350 gånger per år på trafikolyckor.

Dödsolyckorna i biltrafiken sker i merpart på statlig väg och där de drabbade i huvudsak är män. I spårtrafiken sker ungefär lika många olyckor med dödlig utgång men de bakomliggande orsakerna bedöms där vara andra. Det går att se ett samband mellan olyckorna och geografiska platser.

4.5. Olycka med farliga ämnen

Brandkåren Attunda responderar 50 - 100 gånger per år vid olycka med farliga ämnen. Över 90% av dessa händelser är mindre utsläpp av oljeprodukter. Knappt 30% av olyckorna har skett på vattenskyddsområde.

Vissa verksamheter har en extra hög inneboende risk för olycka som kan medföra särskilt allvarliga konsekvenser för människa, egendom och/eller miljö i verksamhetens närhet. Det kan till exempel handla om verksamheter med omfattande hantering av brandfarliga, giftiga eller explosiva ämnen. Verksamheterna omfattas av särskild lagstiftning och riskerna behöver förebyggas på ett generellt olycksförebyggande plan.

Det sker även transporter med farliga ämnen. Statistiskt sett sker ungefär lika många olyckor vid lastning/lossning som vid själva transporten av farliga ämnen. Vanligaste orsaken till oljeutsläpp i ett av vattenskyddsområdena är grundstötningar och kollisioner.

4.6. Naturolycka

Brandkåren Attunda definierar naturolyckor som olyckor där extrema väderhändelser eller andra naturliga förutsättningar, såsom markstabilitet, utgör del av de bakomliggande orsakerna till en eller

flera olyckor med stora konsekvenser. Detta har inte inträffat på lång tid i förbundets medlemskommuner.

De klimatförändringar som väntas ske inom de kommande årtiondena förväntas medföra ökad risk för extrema väderhändelser och naturolyckor. Utmaningarna förknippade med dessa sträcker sig långt bortom perioden för det handlingsprogram som riskanalysen ligger till grund för. Samtidigt är utmaningarna relevanta i nutid eftersom anpassningen av samhället och förberedelserna behöver ske långsiktigt.

- Översvämning
- Stora snömängder
- Storm
- Ras och skred
- Skogsbrand
- Solstormar

4.7. Drunkning

Brandkåren Attunda responderar 5-10 gånger per år på drunkningstillbud.

Ett tillbud i eller på vatten kan ge allvarliga konsekvenser och orsaka dödsfall. Antalet olyckor/tillbud varierar stort år från år. Riskutsatta grupper är exempelvis äldre (+60) där alkoholintag har stor påverkan samt så är barn med ensamstående förälder överrepresenterade vid drunkning.

5. Värdering

Förmåga att förebygga händelser

Befolkningen blir äldre och fler bor kvar hemma längre. Med detta så ökar risken för olyckor för en redan riskutsatt grupp. Det är av vikt att åtgärder vidtas, gärna i samarbete med andra, för att säkerställa brandskyddet hos riskgrupper för att på lång sikt kunna minska antalet omkomna eller allvarligt skadade till följd av brand. Framgångsfaktor är samverkan och tillitsskapande åtgärder.

Samhället och dess utformning ändras ständigt. Befolkningen växer, speciellt i tätorterna, och förtätning av befintlig bebyggelse pågår ständigt. Med detta är det av vikt att det ej byggs in risker och/eller att det blir en negativ påverkan på framkomlighet för räddningsfordon. Framgångsfaktor att samverka och ha förmåga att stötta i olika skeden i samhällsplaneringen och förvaltningsskede.

Siffror tyder på att tilliten, framförallt bland yngre, till svenska myndigheter och offentliga institutioner håller på att sjunka. Detta kan påverka att klyftorna ökar och med det ett ökat utanförskap, som i sin tur påverkar känslan av trygghet negativt. Finns det inte tillit till vår samt andra myndigheters och samarbetande aktörers roll i samhället så kommer det innebära svårigheter/extra utmaning med att stötta samhället i det förebyggande arbetet för att minska antalet samt konsekvenser av olyckor. Framgångsfaktor är att skapa tillit genom synlighet och närhet i olika delar av samhället.

Förmåga hos den enskilde att begränsa skador

Räddningstjänsten är i princip aldrig först på plats, det är den enskilde som är det, exempelvis den person som larmar. För att olyckors omfattning, och därmed skador på både liv, egendom och miljö, ska hållas nere så behöver den enskilde som är först på plats ha förmåga att hantera bland annat begränsning av en brand eller första hjälpen/hjärt- och lungräddning. Framgångsfaktor är information, rådgivning och utbildning så den enskilde ges förutsättningar att hantera olika uppkomna situationer.

Förmåga till räddningstjänst

För återkommande olyckstyper av en viss omfattning har förmåga och utrustning anpassats under lång tid. Dimensionerande för dessa olyckor är brand i byggnad och trafikolyckor där momentförmåga kräver en viss resurs för livräddande åtgärder. Framgångsfaktor är responstid och metodförmåga.

För sällan förekommande olyckstyper av en viss omfattning utgår värderingen från planering, omvärldsbevakning och erfarenhet från genomförda övningar. Dimensionerande för dessa olyckor är regional resurstillgång. Framgångsfaktor är räddningsledning och insatskapacitet.

För ej inträffade olyckstyper av en viss omfattning utgår värderingen från scenariobeskrivningar och regional/nationell planering. Framgångsfaktor är lägesuppfattning, aktörssamverkan och uthållighet.

6. Mål

Direktionens styrning av brandkåren Attunda består av vision, effektmål och inriktningar. Visionen är en långsiktig och övergripande inriktning för verksamheten. För förbundets del innebär det att relationen mellan kommunerna och förbundet förtydligas, med förbundet som en naturlig del i det samlade säkerhets- och trygghetsarbetet i kommunerna.

Visionen för Brandkåren Attunda är:

” Brandkåren Attunda är en drivande samhällsaktör som förebygger, räddar och skyddar. Ingen skadas eller omkommer och mindre förstörs.”

Effektmål

Effektmålen strävar mot visionen. Målen talar om vad organisationen förväntas uppnå och effektmålen ska vila på professionella, politiska och etiska ställningstaganden och beskriver de effekter som önskas uppnås under handlingsprogramperioden.

Effektmål 1 - Brandkåren Attunda ska vara ledande i att utveckla samhällets samlade förmåga att förebygga samt hantera olyckor och kriser.

Brandkåren Attunda ska verka för att utbilda och informera fler och stärka det kommunala samarbetet. Vidare ska Brandkåren Attunda verka för att fler kan vidta åtgärder i samband med olyckor och på så sätt hantera olyckan och dess konsekvens. När den nödställda inte själv kan hantera olyckan ska räddningstjänsten bistå med skadeavhjälpare åtgärder på ett effektivt sätt.

Indikatorer: utbildning, information, tillsyn, bygg- och planprocesser, riskanalyser, målgruppsanpassning, nya aktörer i responssystemet, insats- och ledningsförmåga, effektivare larmhantering.

Effektmål 2 - Brandkåren Attunda ska öka medborgarnas trygghet.

Brandkåren Attunda är en viktig partner för trygghetsarbetet i medlemskommunerna. Genom samarbete med kommunernas verksamheter/förvaltningar genomförs trygghetsaktiviteter.

Indikatorer: Delaktighet i kommunernas arbetsgrupper för brottsförebyggande arbete, trafiksäkerhetsråd och delaktighet i medlemskommunernas samhällsplaneringsprocesser.

Effektmål 3 - Brandkåren Attunda ska agera för att minska utanförskapet genom att öka tilliten i samhället.

Brandkåren Attunda är en samhällsaktör som tillsammans med kommunen och andra aktörer arbetar för att öka tilliten i samhället. Fokus på utsatta områden, riskgrupper och unga.

Indikatorer: socialt förebyggande arbete, minska antalet anlagda bränder, utveckling av existerande forum exempelvis sociala insatsgrupper/BRÅ, kontaktverksamhet, dialog, ökad tillgänglighet, nya nätverk, tillit och tilltro till organisationer och individer.

Inriktningar

För att skapa långsiktig styrning har verksamhetsmässiga inriktningar som kopplar till vision och effektmål tagits fram. Även organisatoriska inriktningar har tagits fram för att beskriva områden som organisationen behöver arbeta med för att skapa en god verksamhet och som stödjer de verksamhetsmässiga inriktningarna. Brandkåren Attunda ska fortsätta utveckla organisationen, arbetsformerna samt förebyggande och skadeavhjälpare förmågan.

Verksamhetsmässiga inriktningar

Särskilda verksamhetsmässiga inriktningar gäller för programperioden. Brandkåren Attunda avser:

- Fördjupa samverkan med medlemskommunerna och andra aktörer och partners för att öka måluppfyllelsen och värdet av förbundets verksamhet.
- Utveckla det olycksförebyggande och trygghetsskapande arbetet vad avser metoder framförallt information, råd och annat stöd till den enskilde.
- Utveckla det skadeavhjälpare arbetet vad avser teknik, metoder, bemötande och ledning.
- Utveckla det olycksuppföljande arbetet avseende analys, lärande samt informationsspridning i samband med olyckor.
- Utveckla ett målgruppsanpassat bemötande och jämställd service utifrån såväl myndighetsrollen som den stödjande och skadeavhjälpare rollen.

Organisatoriska inriktningar

För att nå resultat och använda samtliga resurser på ett effektivt sätt behöver förbundet sätta inriktningar i några prioriterade strategiska områden. Dessa organisatoriska inriktningar ska definieras och konkretiseras i samband med rambudget- och verksamhetsplaneringen och syftar till att stärka organisationen för att möta verksamhetsmässiga och ekonomiska krav. De organisatoriska inriktningarna stödjer de verksamhetsmässiga inriktningarna och är för programperioden sammanfattade i att Brandkåren Attunda avser:

- Hållbar utveckling- Insatser för att uppnå jämlikhet och jämställdhet genom en tydligare förankring i kompetensbaserade värderingar och system. Fortsatt inriktning mot minskad miljö- och klimatpåverkan gällande fastighet och fordon. Fortsatt god ekonomisk hushållning inom förbundet.
- Kompetensförsörjning - Öka organisationens samlade förmåga att jobba långsiktigt i kompetensförsörjningsfrågor. Både genom förankring i nuvarande medarbetare men även externt där vi bättre behöver förstå hur vi ska locka rätt kompetenser.
- Digitalisering- Digitalisera arbetsprocesser och verksamheten samt öka förbundets effektivitet avseende resultatmässiga, sociologiska och ekonomiska effekter.

7. Förebyggande – förmåga och verksamhet

Utgångspunkten för LSO är att tydliggöra den enskildes ansvar och skapa förutsättningar för den enskilde att själv påverka och ha makt över sitt skydd. Det innebär att olycksskyddsarbetet ska utgå från den enskildes förutsättningar. Kommunens arbete med skydd mot olyckor bör utgå från nyttan för enskilda individer och inte detaljer i resurser och organisation¹. De åtgärder som vidtas ska vara effektiva både vad gäller god effekt att förebygga skador till följd av bränder och andra olyckor samt vara kostnadseffektiva.

Då myndighetsutövningen i form av tillsyn och tillstånd ställer höga krav på ett korrekt och rättssäkert hanterande har Brandkåren Attunda personal med särskild kompetens som utför dessa arbetsuppgifter. Det gäller också för den personal som arbetar med stöd till medlemskommunerna vad gäller byggnation, stadsplanering och samhällsutveckling. Kompetenskrav för tillsynsför rättarna anges i separat tillsynsplan. Generellt gäller att den formella utbildningen utgör en grund men att lämplighet och personliga egenskaper ska komplettera denna. För myndighetsutövning i form av föreläggande eller förbud gäller att respektive individ ska ha delegation för utövningen medan det för kontroller räcker med kompetensutbildning Skydd mot olyckor (SMO) eller likvärdig utbildning.

Medarbetarressursens volym och sammansättning anpassas löpande efter verksamhetens behov.

Ambitionen är att alla inom Brandkåren Attunda genom sitt arbete ska verka för att effektmål uppnås i strävan mot uppställd vision. Det innebär att alla arbetar aktivt med att förhindra att olyckor ska inträffa.

Risikanalys, framtidstrender m.m. visar bland annat att fler personer som räknas ingå i riskgrupp kommer att bo kvar hemma i större omfattning. Detta tillsammans med bl.a. nya byggmetoder, material och teknik gör att Brandkåren Attunda behöver vara aktiva i processer rörande dessa områden för att på lång sikt säkerställa ett bra brandskydd och att förutsättningarna för räddningsinsatser är goda.

7.1. Tillsyn

Brandkåren Attunda är tillsynsmyndighet i enlighet med LSO och Lag (2010:1011) om brandfarlig och explosiv vara (LBE).

Kriterier för val av tillsynsobjekt har sin utgångspunkt i de verksamheter som anges i tillsynsföreskriften samt verksamheter och anläggningar som utifrån lokala förhållanden bedöms ha stora risker i händelse av brand, baserat på följande kriterier:

1. Hög frekvens av bränder eller tillbud
2. En brand eller annan olycka kan medföra stor risk för människors liv och hälsa
3. En brand kan innebära stora ekonomiska kostnader
4. En brand eller annan olycka kan innebära stora skador på miljön
5. En brand kan innebära allvariga skador på kulturhistoriska värden

Den mest förekommande fristen är på två år. Tillsyn kan också utföras händelsebaserat, såsom efter räddningsinsats eller efter tips från allmänheten.

¹ Prop. 2013/14:144

Tillsyn sker även vid vissa tillfällen i samverkan med till exempel Skatteverket, Arbetsmiljöverket och Polisen.

I Brandkåren Attundas verksamhetsområde finns nästintill ett tjugotal verksamheter som klassas som farliga verksamheter i enlighet med 2 kap. 4§ LSO och omfattas av kraven däri och/eller Sevesolagstiftningen². Dessa anläggningar åläggs att analysera sina risker och hålla en skäligen beredskap som kompletterar kommunens beredskap för räddningsinsats samt vid behov även vidta ytterligare åtgärder för att förhindra eller begränsa risken för och vid allvarliga olyckor. Brandkåren Attunda ansvarar för tillsyn av efterlevnaden av kraven enligt 2 kap. 4§ LSO.

7.2. Stöd till den enskilde

LSO anger att kommunen har en skyldighet att ge råd och information kring de frågor lagstiftningen behandlar. Lagstiftaren har även tydliggjort att den enskilde har ett stort och viktigt ansvar att själv bidra till sin egen säkerhet. Brandkåren Attunda bedriver därför ett aktivt informations-, rådgivnings- och utbildningsarbete. Prioriteten i detta arbete är att möta de målgrupper utifrån de risker dessa utsätts för och utifrån deras unika behov. Till exempel barn och unga samt äldre.

Brandkåren Attunda har för ambition att bidra till goda möten efter varje invånares unika behov samt att möta kommuninnevånarna vid flera tillfällen.

All personal har förmåga att hjälpa den enskilde med grundläggande information och råd gällande brandskydd.

Figur 4 - Exempel på Brandkåren Attundas informations-, rådgivnings- och utbildningsarbete.

7.3. Rengöring och brandskyddskontroll

Brandkåren Attunda ansvarar för rengöring (sotning) och brandskyddskontroll i samtliga kommuner i förbundet. Förbundsdirektionen har beslutat att rengöring och brandskyddskontroll ska utföras av upphandlade entreprenörer. Under handlingsprogramperioden kommer en ny upphandling av entreprenör ske, för samtliga kommuner.

Frister för brandskyddskontroll är fastställda av MSB i MSBFS 2014:6. Frister för rengöring har tagits med stöd av samma föreskrift.

Separat vägledning för sotningen är upprättad. Där redovisas system för mål, styrning, kompetens och tillsyn av entreprenörerna, genom löpande avstämningar samt årlig revision. Förutsättningarna för

² Omfattar Lagen (1999:381) förordningen (2015:236) och föreskrifterna (MSBFS 2015:8) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, samt direktkoppling till Miljöbalken (1998:808), Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor samt Plan- och bygglagen (2010:900)

hantering, riktlinjer och tillsyn över egensotning redovisas i särskilda vägledningar. Information, vägledning och ansökningsblankett för egensotning finns på Brandkåren Attundas hemsida.

7.4. Övriga förebyggande åtgärder

Brandkåren Attunda ska aktivt vara ett stöd till kommunerna i frågor kring byggnation och planering för nya områden. Det innebär att Brandkåren Attunda i samråd med stadsbyggnadskontoren övergripande bedömer de brandtekniska förutsättningarna för brandskyddet vid uppförande av nya byggnader samt kan ange förutsättningarna för brandkårens medverkan vid utrymning och insatsmöjligheter.

Vid planering av områden i planprocessen kan Brandkåren Attunda ge råd i form av bedömning av risker samt förslag till skyddsåtgärder. Brandkåren Attunda kan även ange förutsättningarna för brandvattenförsörjning.

Brandkåren Attunda är också remissinstans för bland annat tillståndsenheterna gällande serveringstillstånd, Polismyndigheten gällande offentlig tillställning och Länsstyrelsen gällande miljöfarlig verksamhet.

Medlemskommunerna i förbundet svarar för det samlade trygghets- och säkerhetsarbetet i respektive kommun. Viktiga verksamheter inom området trygghet och säkerhet är olyckshantering (här olycksförebyggande och skadeavhjälpande), krisberedskap, brottsförebyggande samt kommunens interna skydd av de egna verksamheterna. Hur arbetet ska utformas och organiseras styrs framför allt av aktuella lagstiftningar samt lokala policys och strategier. I huvudsak har medlemskommunerna överlåtit kommunens arbete med skydd mot olyckor (LSO) till kommunal-förbundet Brandkåren Attunda och vårt uppdrag är därmed en viktig del i det samlade trygghets- och säkerhetsarbetet. Det ställer krav på samverkan mellan medlemskommunerna och Brandkåren Attunda i vår gemensamma strävan för tryggare och säkrare kommuner.

Brandkåren Attunda avsätter resurser inom organisationen för att arbeta olycksförebyggande. Det är viktigt att medlemskommunerna på motsvarande sätt avsätter resurser i form av arbetstid, engagemang och att de medverkar vid genomförande av åtgärder.

Som ett led i att minska antalet omkomna och skadade i bränder och andra olyckor avser Brandkåren Attunda under handlingsprogramperioden fortsätta utveckla koncept och fördjupa arbetet särskilt anpassade för att möta riskutsatta grupper.

Brandkåren Attunda är tillsyns- och tillståndsmyndighet enligt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Eldningsförbud är organiserat genom att länsstyrelserna normalt fattar beslut för medlemskommunernas geografiska yta på rekommendation från Brandkåren Attunda (hanteras av övergripande ledning i räddningscentralen och samordnas i hela räddningsregionen Östra Svealand).

8. Räddningstjänst – förmåga och verksamhet

8.1. Övergripande

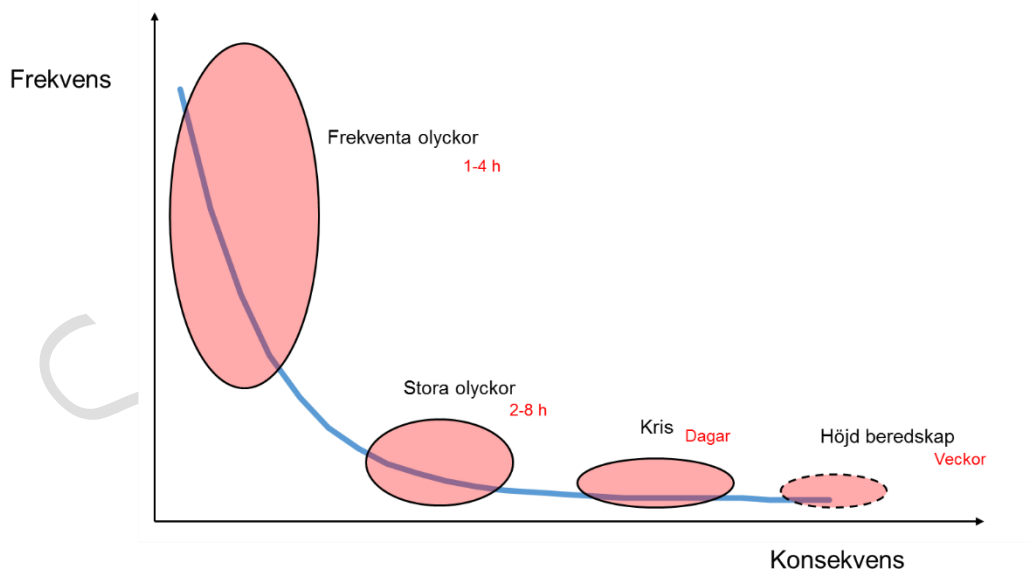
I Brandkåren Attundas geografiska område sker årligen tusentals olyckor. Inom ramen för effektmålen beskrivs att Brandkåren Attunda ska utveckla samhällets samlade förmåga att förebygga och hantera olyckor. Många olyckor hanterar den enskilde själv och behöver endast stöd med rehabilitering från till exempel sjukvård och försäkringsbolag. Då den enskilde vid olyckor behöver hjälp och skadeavhjälpande stöd aktiveras Brandkåren Attundas resurser.

Den skadeavhjälpande verksamheten består av all personal i Brandkåren Attunda där en del av personalen finns att tillgå i beredskapsläge. Brandkåren Attunda rycker årligen ut på cirka 3 200 larm. Av dessa är cirka 1 500 kopplade till olyckshantering där den enskilde är i behov av skadeavhjälpande stöd.

Olyckshanteringens omfattning

Olyckorna kan delas in i olyckstyper som till exempel brand, kommunikationsolycka, sjukvårdsuppdrag och utsläpp farligt ämne. Merparten av inträffade olyckor sker frekvent med liknande förutsättningar. Konsekvenserna av dessa olyckor kan dock bli mycket stora för individen. Ett fåtal olyckor blir stora och får konsekvenser inte bara för individen, utan även för grupper eller för samhället som helhet. Brandkåren Attunda ska upprätthålla en förmåga att hantera omfånget av dessa olyckor.

Genom att gruppera olyckor synliggörs gemensamma egenskaper där kritiska parametrar kan identifieras i syfte att utveckla systemet med största möjliga inverkan. I handlingsprogrammet grupperas olyckorna utifrån en hotskala.

Figur 5 Olyckor indelade i fyra kategorier i hotskalan med hänsyn till frekvens och konsekvens. I röd text generell hanteringstid för olyckskategorierna.

Frekvent förekommande olyckor

Brandkåren Attunda har erfarenhet av att hantera frekvent förekommande olyckor och verkar aktivt för att någon annan vidtar åtgärder innan Brandkåren Attundas resurser anländer till skadeplatsen.

Brandkåren Attunda har förmåga att hantera frekvent förekommande olyckor med egna resurser. Exempel på olyckor som Brandkåren Attunda kan hantera är:

- Bränder
- Vattenolyckor
- Kommunikationsolyckor
- Sjukvårdsuppdrag

Responstiden är en kritisk parameter då behovet av snabba åtgärder avgör hur olyckan utvecklas. Inom Brandkåren Attundas geografiska område finns därför resurser utplacerade med tillgång till släck/räddningsbilar, tankbilar, räddningsbåtar, höjdfordon och första insatsfordon.

Stora olyckor

Brandkåren Attunda har begränsad erfarenhet av att hantera dessa olyckor. Årligen hanteras ett fåtal stora olyckor där merparten är bränder i byggnader. I samverkan med räddningsregionen har Brandkåren Attunda förmåga att hantera stora olyckor. Andra exempel på stora olyckor är kommunikationsolyckor och utsläpp farligt ämne. Ledning och samband är kritiska parametrar vid stora olyckor. Brandkåren Attunda bidrar till räddningsregionens särskilda insatsförmåga genom t.ex. hantering av kemikalier, sanering och räddning till sjöss. Särskild insatsförmåga hanterar även räddningsuppdrag av enskilda människor (exempelvis arbetsplatsolyckor och personer i svår belägenhet).

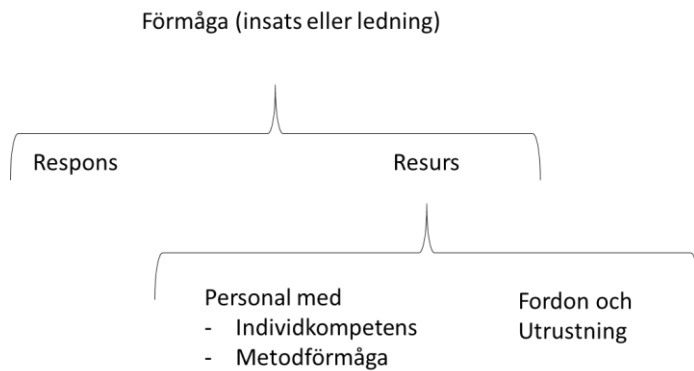
Kris/samhällsstörning

Brandkåren Attunda har begränsad erfarenhet av att hantera samhällsstörningar. För att hantera en samhällsstörning krävs insatser från samhällets samlade resurser. Exempel på samhällsstörningar är naturolyckor och infrastrukturbortfall. Samordning av samhällets samlade resurser och uthållighet över tid är kritiska parametrar vid samhällsstörningar. För att hantera dessa samhällsstörningar krävs stora personella resurser samt tillgång av lämplig materiel utifrån aktuellt behov. Brandkåren Attunda bygger upp förmåga att nyttja frivilligresurser vid dessa händelser.

Insats- och ledningsförmåga

Alla medarbetare i Brandkåren Attunda har förmåga att påbörja livräddning samt skadeavhjälpande åtgärder. Individerna har ett ansvar för sin individuella förmåga vilket kompletteras med planerad utbildning och övningsverksamhet. Brandkåren Attundas personal har metodförmåga att utföra skadeavhjälpande åtgärder, vilket upprätthålls genom regelbunden utbildnings- och övningsverksamhet.

Inriktningen för den skadeavhjälpande verksamheten är att Brandkåren Attunda är en delmängd i samhällets samlade åtgärdsproduktion. Inriktningen för Brandkåren Attundas arbete under handlingsprogramperioden är att fortsätta utveckling av samhällets samlade förmåga att vidta tidiga åtgärder inom några få minuter. Ett sätt att åstadkomma detta är utbildning, identifiering av fler aktörer och samverkan med dessa, men även att utveckla förmåga att ge råd och stöd till den hjälpsökande i initialskedet av en olycka.

Figur 6 förmåga betraktas som en sammansättning av respons och resurs, där resurs består av personal och teknik. Delförmågor är individkompetens och metodförmåga.

Insatsförmåga

Brandkåren Attunda har generell insatsförmåga över hela förbundets geografiska yta. Med generell insatsförmåga avses förmåga att genomföra insats vid frekvent förekommande olyckor vilket är ca 95 % av de årliga olyckorna. Olyckor som kräver åtgärder med särskild förmåga hanteras genom samverkan inom Brandkåren Attundas geografiska område, med räddningsregionens övriga räddningstjänster, samnyttjande med medlemskommuner och andra organisationer, samt med åtgärder tillsammans med privata aktörer och frivilliga.

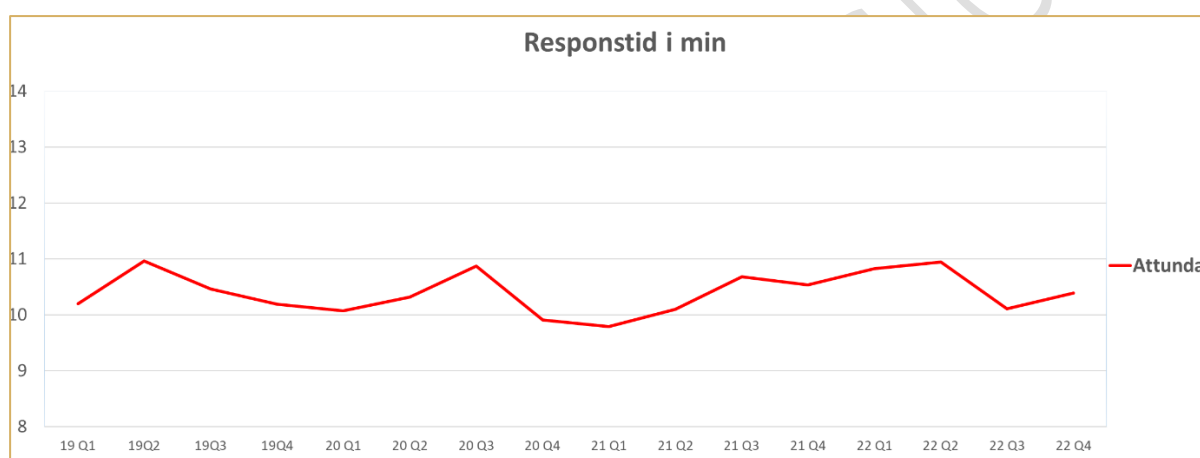
Figur 7 B Beskrivning av hur förmågan kan fördelas över förbundets yta.

Teknik (fordon och utrustning)

Brandkåren Attunda förfogar över nödvändig teknik för att hantera frekvent förekommande olyckor. Tillsammans med räddningsregionens räddningstjänster har Brandkåren Attunda tillgång till särskild teknik som krävs vid stora olyckor och/eller sällan förekommande olyckor. Prioritering av teknik vid nyanskaffande och avställning ska bygga på analytiska underlag där nytta värderas mot kostnad. Alternativ som delägarskap, samnyttjande och övrig tillgång ska värderas.

Responstid

Brandkåren Attunda mäter respons som tiden från det att den enskildes samtal via 112 till dess att en resurs har nått olycksplatsen. Uppföljning sker genom statistik från SOS Alarm för att möjliggöra en öppen jämförelse med riket i övrigt.

Figur 8 Responstid inom Brandkåren Attunda. Responstid mäts från den enskildes samtal via 112 till dess att en resurs har nått olycksplatsen.

Flexibilitet och adaption

Brandkåren Attundas skadeavhjälpare verksamhet ska vara flexibelt och adaptivt. För att generera flexibilitet skapas byggklossar för att snabbt kunna kombineras utifrån förväntat hjälpbehov, både vid tilltagande och avtagande behov.

Adaptivitet krävs för att anpassa systemet utifrån ett icke i förväg identifierat utfall. De flexibelt skapade byggklossarna motsvarar inte den uppkomna situationens behov och måste, i situationen, anpassas till en ny form för att optimera olyckshanteringen. Denna anpassningsbarhet har även att ta hänsyn till organisationens övriga verksamhetsbehov/resursbehov.

Proaktivitet

Proaktivitet innebär att förutse skeendet och engagera tillgängliga resurser effektivt, för att förhindra och minska drabbat sammanhang³ och ytterligare konsekvenser. Analytisk förmåga och mod att ta initiativ för att "förekomma hellre än att förekommas" är viktiga egenskaper. Men även att kunna

³ Drabbat sammanhang – direkta och indirekta samhällskonsekvenser av en olycka. Dessa beror på det sociala sammanhanget, karaktären på det inträffade, geografisk utbredning, komplexiteten i händelsen och konsekvenserna på samhället i stort.

upptäcka tidiga signaler på begynnande störningar och kunna agera på dessa. Vid hantering under längre tidsperioder behöver aktörer också ständigt pröva huruvida arbetet behöver justeras. Många typer av händelser kräver också eftertänksamhet så att hantering inte avslutas för snabbt.

Bemötande och tillit

Trygghetshöjande åtgärder i samband med olyckor handlar till stor del om hur den drabbade blir bemött och vilken tillit Brandkåren Attunda skapar. Bemötande utgår från organisationens värdegrund genom mod, professionalism, omtanke och respekt. Tillit och förtroende skapas genom positivt bemötande, ärlighet, delaktighet och att hjälpa den drabbade att förstå sammanhanget⁴.

Figur 9 Brandkåren Attundas värdegrund.

Utrymning med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning

I Sverige har räddningstjänsten historiskt utgjort en aktiv del i vissa byggnadstypers utrymningsstrategi. Då den bebyggelsen är befintlig och förväntas finnas med dessa förutsättningar under programperioden är den förmågan väsentlig. Även vid nyproduktion accepteras att byggnader uppförs med räddningstjänsten som en del i utrymningsstrategin under förutsättning att förmågan finns. Vid nyproduktion där räddningstjänstens medverkan utgör en del i det byggnadstekniska brandskyddet ska byggherren i det enskilda fallet försäkra sig om att förmågan finns. Brandkåren Attundas förmåga att utgöra alternativ utrymningsväg redovisas i *Utrymning med hjälp av räddningstjänsten – vägledning för dimensionering inom Brandkåren Attundas område*.

Överlåtande åt annan att vidta inledande begränsande åtgärder

Brandkåren Attunda samarbetar med medlemskommunerna för att snabbt nå den nödställda och påbörja skadeavhjälpan åtgärder.

Samverkan med andra aktörer

Brandkåren Attunda har i olika omfattning en etablerad samverkan med flera aktörer, såsom Länsstyrelsen, Regionen, Trafikverket, Kustbevakningen, Sjöräddningssällskapet, Polisen, Försvarsmakten.

⁴ Kristöd; Vid olyckor, katastrofer och svåra händelser, Sara Hedrenius & Sara Johansson

Med statliga myndigheter finns en fördjupad samverkan angående vattenrelaterade olyckor, där samverkansövningar och samverkansutbildningar hålls för att samordna åtgärder vid kommunala och statliga räddningsinsatser. JRCC är också en del av dessa övningar.

Varning av allmänheten

Brandkåren Attunda betraktar den enskilde som en viktig aktör vid en olycka. Den drabbade är i många fall en kompetens för att snabbt vidta åtgärder. Inriktningen för arbetet under handlingsprogramsperioden är att öka andelen enskilda/åtgärdsproducenter som agerar vid olyckor.

Brandkåren Attunda är en samhällsaktör som tar vid där den enskilde inte själv kan hantera olyckan. För att säkerställa en snabb och effektiv respons har Brandkåren Attunda säkerställt:

- Hantering av inkomna 112-samtal genom SOS Alarm
- Utlarmning och resurstillsättning genom anslutning till räddningscentral
- Fördelning av resurser över geografiskt ansvarsområde
- Samverkan med angränsande räddningstjänster och medlemskommuner för agerande från snabbast tillgänglig resurs

I händelse av allvarliga olyckor ska de som bor eller vistas i kommunen kunna varnas och informeras. Räddningstjänsten kan via radio, TV och SMS sända "Viktigt meddelande till allmänheten", VMA.

8.2. Per olyckstyp

Redovisning per typolycka för vilka effekter som ska uppnås, nyckeluppgifter för räddningsinsatsen och vilka nyckelresurserna är för varje typolycka.

För de byggnader som har räddningstjänstens utrustning som en andra utrymningsväg är förmågan att påbörja självutrymning via höjdfordon inom 10 min.

Typolycka	Effekt som ska uppnås	Nyckeluppgifter	Nyckelresurs
Brand i byggnad	Rädda liv Rädda egendom Rädda miljö	Livräddning Utrymning/avspärning Förhindra skadeutbredning	Släck/räddningsenhet Tankenhet Höjdenhet
Brand ute	Rädda liv Rädda egendom Rädda miljö	Livräddning Utrymning/avspärning Förhindra skadeutbredning	Släck/räddningsenhet Tankenhet Terrängenhet
Trafikolycka	Rädda liv Rädda egendom Rädda miljö	Livräddning Utrymning/avspärning Förhindra skadeutbredning	Släck/räddningsenhet Buffertfordon
Olycka med farliga ämnen	Rädda liv Rädda egendom Rädda miljö	Livräddning Utrymning/avspärning Förhindra skadeutbredning	Släck/räddningsenhet Tankmodul Kemenhet
Naturolycka	Rädda liv Rädda egendom Rädda miljö	Livräddning Utrymning/avspärning Förhindra skadeutbredning	Släck/räddningsenhet Tankmodul Motorsprutor
Drunkning	Rädda liv Rädda egendom Rädda miljö	Livräddning Förhindra skadeutbredning	Släck/räddningsenhet Båt

Figur 10 exempel på räddningstjänstverksamhetens delförmågor.

I följande tabeller redovisas exempel på räddningstjänstverksamhetens delförmågor inom Brandkåren Attundas geografiska område. Matrisen redovisar en generell nivå där förmågan lokalt kan vara högre.

Händelse	Olyckstyp	Beskrivning - förmåga	Responstid	Individ/metodförmåga	Teknik/fordon
Frekvent olycka	Brand	Generell insatsförmåga (prio 1 larm)	10 min	Första hjälpen/D-HLR	Släck/räddning
	Trafikolycka			Utvändig släckning	Tankbil
	Drunkning			Självutrymning <12 m	FIP-bil
	Sjukvård			Ytlivräddning	
				Utrymning	
				Avspärning	
				Invändig livräddning	
				Taktisk losstagning	
				Dörrforcering	
				Brandgasventilering	
Vattenförsörjning					
Suicidprevention (SPIS)					
	Generell insatsledningsförmåga	10 min	Uppgiftsledning	Kommunikationsutrustning	
		30 min	Insatsledning av flera enheter	Ledningsfordon	
	Generell systemledningsförmåga	90 sek	Systemledning av en eller flera samtida insatser	Digitalt ledningsstöd	
			Hantering av det drabbade sammanhanget		

Figur 11 Exempel på Brandkåren Attundas delförmågor i räddningstjänstverksamheten.

Händelse	Olyckstyp	Beskrivning - förmåga	Responstid	Individ/metodförmåga	Teknik/fordon
Stor olycka	Utsläpp farligt ämne	Särskild insatsförmåga	30 min	Självevakering <24 m	Höjdfordon
	Livräddning hög höjd			Inväändig släckning under jord	Saneringsmodul
	Arbete på hög höjd			Skumfyllning stora lokaler	Kemmodul
	Brand i undermark			Länsutläggning/livräddning från båt	Andningsluftcontainer
	Hot om hoppning			Håltagning tak	Hoppkudde
	Trafikolycka tunga fordon			Täta läckage av farligt ämne	Båt
	Vattenolycka			CAFS/Skärläckare	Skogsbrandsmodul
Kris	Skogsbrand	Särskild insatsledningsförmåga	60 min	Insatsledning på flera nivåer i flera sektorer över tid	Restvärdesmodul
	Översvämning				Katastrofmodul
	Bombhot				Terrängfordon
	Samhällsstörning				Ledningsfordon
Höjd beredskap	Raserade byggnader	Särskild systemledningsförmåga	60 min	Systemledning av stora insatser och/eller många samtida insatser över tid	Digitalt ledningsstöd
	CBRNE				Stabslokal
	Oexploderad ammunition				

Figur 12 Exempel på Brandkåren Attundas delförmågor i räddningstjänstverksamheten.

8.3. Ledning i räddningstjänsten

Ledningsförmåga

Brandkåren Attunda hanterar uppgiftsledning, insatsledning och systemledning. Brandkåren Attunda har generell förmåga att uppgiftsleda över hela Brandkåren Attundas geografiska yta i samband med frekvent inträffade olyckor. Vidare har Brandkåren Attunda särskild förmåga att i samverkan med räddningsregionens aktörer bidra till regionens totala kapacitet av insatsledning vid stora olyckor.

Brandkåren Attunda tror på tidig hantering av olyckan och strävar efter en snabb respons för att påverka det negativa händelseförloppet. Det räddningstjänstverksamheten kan expandera och uppbyggnad sker systematiskt för att möta hjälpbehovet. Genom ledningsresurser optimeras kapacitet och insatsförmåga utifrån samhällets behov och händelsens karaktär.

Brandkåren Attunda bygger kapacitet för att kunna möta ett förväntat hjälpbehov. Beslut i tilldelning av resurser till enskilda insatser ska vara självständiga, aktiva, handlingskraftiga och medvetna. Besluten ska vara underbyggda och ska dokumenteras.

Övergripande ledning

Brandkåren Attunda har tillgång till resurser för övergripande ledning;

- Räddningsledningschef
- Driftchef
- Larmoperatörer
- Räddningscentral
- Alt. räddningscentral

Övergripande ledning är utformad med två aktiva roller (räddningsledningschef och driftchef) dygnet runt i kopplade till räddningscentral. Utlarmning och samband med insatta resurser sker i trafikrum med

roller som larm- och ledningsoperatörer. Rollen driftchef är samtidigt räddningstjänstens TiB-funktion mot aktörsgemensam yta.

Övergripande ledning upprätthålls ständig genom;

- Löpande omvärldsbevakning och informationsutbyte genom aktörsgemensamma kanaler.
- Integration i verksamhetssystem för SOS AB
- Tillgänglighet via redundanta sambandsvägar som mobil, RAKEL, e-post.

Vid behov kan övergripande ledning öka kapacitet genom att

- Aktivera och flytta in RLC till räddningscentral
- Flytta in mobila ledningsenheter till räddningscentral
- Fördelning av arbetsuppgifter mellan räddningscentralerna i regionen
- Kalla in ledig personal för att bygga utökat ledningsstöd
- Prioritera bort löpande uppgifter under hög belastning

Leda räddningsinsatser

Brandkåren Attunda har tillgång till resurser för att leda räddningsinsatser;

- Räddningsledningschef
- Driftchef
- Larm- och ledningsoperatörer
- Räddningscentral
- Alt. räddningscentral
- Mobila ledningsenheter
- Befäl kopplade till insatsstyrkorna

Ledningsarbete vid räddningsinsatser påbörjas så fort larm inkommit till räddningscentralen. Uppgifter förmedlas ut till aktiverade resurser, information insamlas om händelse och aktuellt objekt, samverkan med andra ansvariga aktörer påbörjas. I det fall skadeplatsnära ledning aktiveras påbörjar de redan efter utlarmning ledningsarbete genom insamlande av skadeplatsfaktorer och uppstart av insats.

8.4. Samtidiga och omfattande räddningsinsatser

Regional samverkan hanterar samtidighet och uthållighet

Brandkåren Attunda betraktar den räddningstjänstverksamheten som ett sociotekniskt system. Det finns mervärden, genom resurser och beredskap, som Brandkåren Attunda producerar i samnyttjande med samarbetspartners. En parameter att beakta vid resurskrävande insatser är att samtidig upprätthålla beredskap för nya olyckor. Ambitionen för Brandkåren Attunda är oavsett belastning i den skadeavhjälpande verksamheten kunna hantera frekvent förekommande olyckor med personskada. Konsekvenser kan uppstå samtidigt på flera nivåer och i flera sektorer i samhället. Vid stora olyckor och vid hög belastning hanteras samtidigheten i samverkan med regionens övriga räddningstjänster. Inriktningen är att hantera samhällets drabbade sammanhang i en regional åtgärdsproduktion.

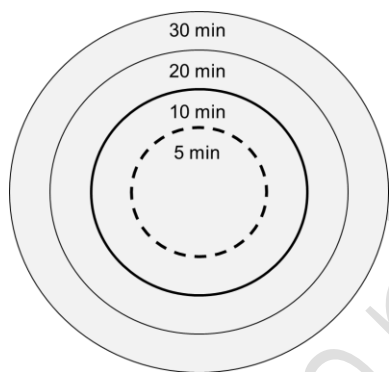
Responssystemet hanterar normalt händelser med kort varaktighet (1-4 timmar). För att skapa en god uthållighet över tid vid ansträngt läge krävs också regionalt samarbete och förmågan att aktivera förbundets samtliga personalgrupper i pågående olyckshantering.

Vid samhällsstörningar ingår Brandkåren Attunda som aktiv part i regionala inriktning- och samordningsfunktioner både i Stockholms län (Samverkan Stockholmsregionen, SSR) och i Uppsala län (C-sam).

Samtida räddningstjänster sker regelbundet i Brandkåren Attunda. Snabbaste räddningsorgan larmas vid varje akut händelse. Värdering görs om redan insatt styrka bör omdirigeras från aktuell händelse till en mer prioriterad händelse. Alla förbundets tätorter nås vid samtida händelser inom 20 minuters körtid av två olika räddningsorgan.

Expansion

Resurser från Brandkåren Attunda responderar inom 10 minuter för hantering av frekvent förekommande olyckor. Expansion av kapacitet för att hantera större olyckor, och etablering av ledningsförmåga på flera nivåer och i flera sektorer sker inom 30 minuter. Kapacitetsuppbyggnad förutsätter samverkan.

Figur 13 - Genom tillskott av resurser byggs kapacitet inom det geografiska området. De första minuterna ger åtgärderna störst effekt. Att tidigt begränsa en olycka är en viktig inriktning.

Kapacitetsuppbyggnad i Brandkåren Attunda sker genom förstärkning mellan förbundets stationer och genom samverkansavtal med övriga räddningstjänster i räddningsregionen. Inom 20 min körtid kan en kapacitetsuppbyggnad ske inom förbundet.

8.5. Räddningstjänst under höjd beredskap

Brandkåren Attunda har inventerat den förmåga som krävs för att uppfylla 8 kap. 2§ i lagen om skydd mot olyckor (LSO). Det finns brister i den lokala förmågan för att nå upp till lagstiftning. Förmåga som styrs regionalt och nationellt hänvisas till respektive myndighet. I övrigt uppfyller Brandkåren Attunda de mål som är överenskomna för kommunen gällande utveckling av det civila försvaret.

Brandkåren Attunda har en planering för räddningstjänst under höjd beredskap och arbetar för att minska de brister som finns.

9. Uppföljning, utvärdering och lärande

Uppföljning av verksamhet

Utöver dagliga kontroller, revision enligt Kommunallagen och verksamhetsmässiga dialoger används tre olika modeller för uppföljning inom Brandkåren Attunda.

- Förbundsdirektören kallar till månadsuppföljningar där verksamheten och den övergripande ekonomin ses över och redovisas.
- I tertialrapporterna redovisas ekonomi och verksamhetsuppföljning till förbundsdirektionen.
- Årsredovisning rapporterar måluppfyllnad, ekonomi, utfall av verksamhetsplan och budget. Det redovisas även nyckeltal och särskilda händelser för verksamhetsåret.

Återkoppling till förbundsdirektionen sker genom regelbundna direktionsmöten.

Utvärdering och lärande

Brandkåren Attunda följer upp samtliga insatser i en olycksutvärdering. Vid allvarigare olyckor, eller för händelser där särskilda lärdomar kan dras genomförs olycksundersökningar. Kunskap och erfarenhet som produceras utanför Brandkåren Attunda tillgodotas genom omvärldsbevakning. På samma sätt skapas kunskap om nya risker i samhället. I räddningsregion Östra Svealand finns en regional arbetsgrupp för utvärdering och lärande.

Bilaga A: Dokumentförteckning

Avtal med annan part

Samverkan och avtal med andra aktörer ger Brandkåren Attunda och regionen effektivare resursnyttjande samt bättre uthållighet över tiden vid en eller flera samtida händelser. Vid tidpunkten för programtidens beslut finns följande avtal och överenskommelser:

Samverkansavtal Stockholmsregionen

Avsiktsförklaring inom Stockholms län som syftar till att etablera kända strukturer för en snabb och samordnad krisberedskap och informationshantering, effektivt resursutnyttjande och ett proaktivt förhållningssätt. Målsättningen är en trygg, säker och störningsfri region.

Krissamverkan C-län

Krissamverkan C-Sam gäller i första hand vid större händelser som berör Uppsala län, men C-Sam kan även stödja andra län vid begäran. Knivsta kommun är avtalspart, men Brandkåren Attunda ingår i inriktande och samordnande arenor.

112-avtal

Indirekt avtal med SOS-Alarm gällande besvarande av 112-samtal och larmåtgörande genom medlyssning till aktuell räddningscentral.

Avtal om larm och ledning

Avtal med Storstockholms brandförsvaret angående larm och ledning. Avtalet reglerar larmhantering och övergripande ledning.

Samverkansavtal Räddningsregion Östra Svealand

Syftet med avtalet är att reglera samverkan med regionens räddningstjänster (tretton räddningstjänster i Stockholms, Uppsala, Gotlands, Sörmlands och Västmanlands län) för att uppnå god effektivitet och förmåga inom verksamhetsområdet (samtliga intilliggande räddningstjänster till Attunda ingår i avtalet).

Vattendykarinsatser

Brandkåren Attunda har avtal med Storstockholms brandförsvaret gällande resurs för räddningsdykning i samband med räddningsinsatser.

Restvärdesräddning, sanering, m.m.

Avtal med brandskyddsföreningen som omfattar restvärdesräddning, sanering väg/spår, arbetsjordning, evakuering av tåg samt utbildning för arbete på spårområde.

Nationell förstärkningsresurs Sanering

Brandkåren Attunda har avtal med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) om nationell förstärkningsresurs sanering (saneringsenhet).

Hjärtstoppsavtal

Brandkåren Attunda har ett sjukvårdsavtal med Region Stockholm. Det är avgränsat till att endast gälla hjärtstopp (benämnt SALSA-avtal). Vidare finns avtal om bärhjälp, transport till farbar väg, och sjukvårdsresurser vid räddningsinsatser.

Sjukvårdsinsatser m.m.

Brandkåren Attunda har ett sjukvårdsavtal med Region Uppsala. Huvudfokus är stöd till regionen vid

sjukvårdsärenden (kallat IVPA-avtal) där brandkåren utför första hjälp i väntan på ambulans. I övrigt regleras bärhjälp och transport till farbar väg, och sjukvårdsresurser vid räddningsinsatser.

Förstärkt sjukvårdsenhet

Brandkåren Attunda har avtal med Region Stockholm om att hålla beredskap och etablera en katastrofenhet vid händelser med stort skadeutfall.

VMA-anläggningar

Brandkåren Attunda har avtal med samtliga medlemskommuner om underhåll och provning av utomhusalarmeringssystemet VMA (viktigt meddelande till allmänheten).

Tillgång till sjö- och flygräddningshelikopter

Vid behov av helikopterresurs i samband med räddningsinsatser kan stöd lämnas av Sjöfartsverket JRCC enligt fastställda kriterier (SKL cirkulär 15:20).

Referensdokument

- Förbundsordning
- Tillsynsplan
- Riskanalys
- Risker och framtidstrender
- Verksamhetsplan
- Regionalt ledningsdokument, Räddningsregion Östra Svealand

Bilaga B: Beskrivning av samråd

Framtagandet av handlingsprogrammet har skett i genom dialog, samråd och workshops med förbundsdirektion, medlemskommunerna, personal, andra räddningstjänster och partners.

Aktuellt handlingsprogram finns tillgängligt på förbundets webbplats för allmänheten, kommunernas verksamheter och tillsynsmyndigheterna.

Samrådsversion

Bilaga C: Hamnar och dess gränser i vatten

Hamnar

Edsviken tillhör Sollentuna kommun och räknas som kommunalt vatten enligt överenskommelse med Kustbevakningen och Sjöfartsverket.

Edsviken, kommunalt vatten enligt överenskommelse med Sjöfartsverket och Kustbevakningen.